

Välkomna till forumträff

Från upplevelse till kunskap
– Hur kan vi förstå och mäta
attityder och rasismens uttryck

Forum
för levande
historia

Program

9.00 Inledning

9.15 – 9.50 Strukturell rasism i Sverige

9.50 – 10.00 Paus

10.00 – 10.30 Tolerans och intolerans bland svenska skolelever

10.30 – 11.05 Lokala församlingars utsatthet och sårbarhet för brott samt dess konsekvenser

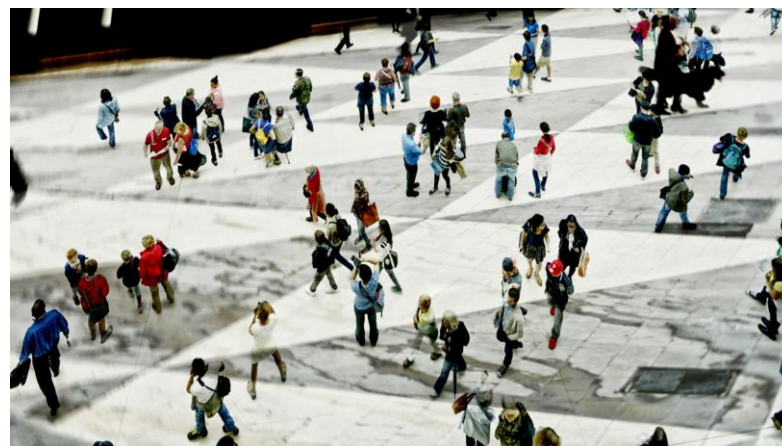
11.05 – 11.25 Gruppreflektion: Vad kan vi ta med oss till våra arbetsplatser?

11.25 – 11:30 Summering och avslut

Strukturell rasism i Sverige: Attityder till mångfald och invandring

**Fereshteh Ahmadi,
Professor i Sociologi,
Högskolan i Gävle**

Forumträff vid Forum för levande historia: Från upplevelse till kunskap – hur kan vi förstå och mäta attityder och rasismens uttryck? 2025-11-19

Föreläsningen baseras på olika rapport om
Mångfladsbarometern 2005-2024 och särskild artikel:

**Structural Racism in Sweden: Framing Attitudes towards
Immigrants through the Diversity Barometer Study (2005–
2022)**

***Adrián Groglopo*, Fil.Dr. in Sociology at Faculty of Health and
Occupational Studies, University of Gävle, 801 76 Gävle,
Sweden**

***Fereshteh Ahmadi*, Professor in sociology at The Department
of Social Work, University of Gothenburg, 405 30 Gothenburg,
Sweden**

***Jimmy Stephen Munobwa*, Fil. Dr. in Social Work at Faculty of
Health and Occupational Studies, University of Gävle, 801 76
Gävle, Sweden**

Inledning

Våra vetenskapliga texter baseras på projektet Mångfaldsbarometern, som undersökt attityder till etnisk mångfald i Sverige under perioden 2005–2024.

Fokus: invandrares sociala rättigheter, arbetsliv, kulturell mångfald och boendesegregation.

Mångfaldsbarometern

Enkätstudie
genomförts sedan
2005

Datainsamlingen: Varje år
2005-2014, vartannat år
2016-2024

Målpopulationen:
alla personer i
åldern 18–75 år
som var
folkbokförda i
Sverige

Ett nytt urval
gjordes vid varje
mättillfälle.

Vid de tre senaste mätningarna (2020, 2022 och
2024) inkluderades även politisk partipreferens
som bakgrundsvariabel.

Urval

Ett sannolikhetsurval användes för att säkerställa representativitet och slumpmässighet.

Urvalet baserades på det svenska befolkningsregistret (SPAR) och svarfrekvensen omfattade cirka 1000 personer vid varje mättillfälle.

Urvalet motsvarade i stort sett den svenska befolkningens fördelning av kön, ålder och utbildningsnivå, även om kvinnor, äldre och högutbildade var något överrepresenterade.

I studien 2024 med en urvalsstorlek på 1171 individer ligger felmarginalen för ett resultat på 50 procent på $\pm 2,9$ %-enheter, vilket innebär att det sanna resultatet för den faktiska befolkningen med 95 procents säkerhet.

I genomsnitt var:

78 % av respondenterna födda i Sverige med svenskfödda föräldrar,

10 % födda i Sverige med minst en utrikesfödd förälder,

8 % födda i Europa och 5 % utanför Europa.

Majoriteten (cirka 88 %) var således födda i Sverige, medan 12 % var födda utomlands, med den högsta andelen (16 %)

Strukturell rasism:

är ett system av diskriminering baserat på kultur, etnicitet eller religion, inbäddat i samhällets sociala, ekonomiska och politiska strukturer.

Den är inbyggd i samhällets institutioner och normer, och upprätthåller ojämlikhet.

Och verkar genom sammanlänkade system av makt, ekonomi och ideologi.

Processen av rasifiering

- Strukturell rasism verkar genom flera sammanlänkade processer:
 - (1) den globala koloniala historien och dess lokala arv av mänsklig differentiering;
 - (2) ideologi: det vill säga idéer om vad som är gott eller ont, vackert eller fult, och därmed konstruktionen av en uppsättning idéer och principer som legitimerar ett politisk-ekonomiskt system, sociala traditioner, nationella representationer osv.;

Processen av rasifiering

- (3) praktiker av vardaglig diskriminering och politisk underrepresentation (eller avsaknad av representation) av invandrares och andra minoriteters problem och levnadsvillkor;
- (4) upprätthållandet av kolonialt/modernt kunskapsskapande om "vi och dem" genom rasliga kategorier;
- (5) skapandet av kognitiva resurser för att analysera och reflektera kring tillhörighet, gemenskap och nationstillhörighet, samtidigt som kriterier skapas för vilka som inte är en del av "vi"

Resultat:

Sciala rättigheter

Majoriteten (men bara ca 64% år 2024) anser att invandrare bör ha samma sociala rättigheter som svenskar. Ca 30 % tror det inte.

Diagram 4: Samma sociala rättigheter

Påstående: Alla människor med utländsk bakgrund som kommer hit måste ges samma sociala rättigheter som landets egen befolkning

Bas: Sveriges befolkning 18-75 år

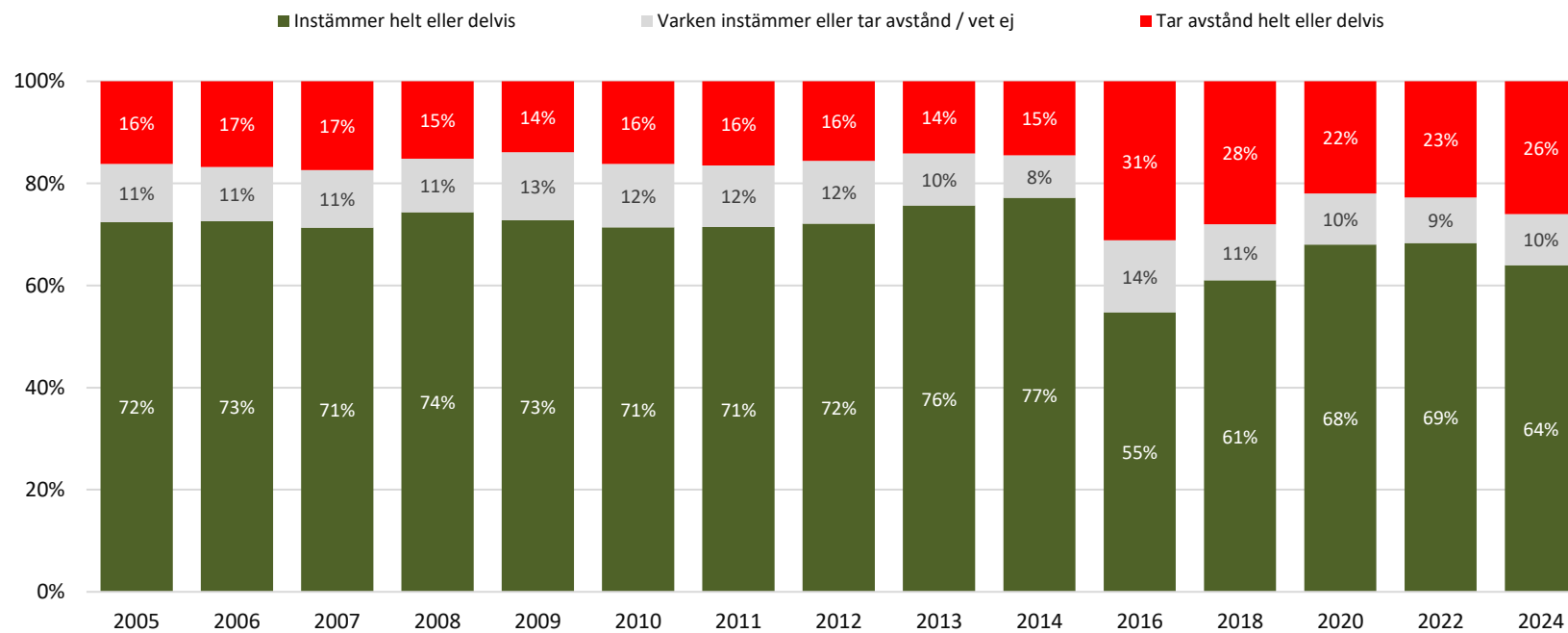
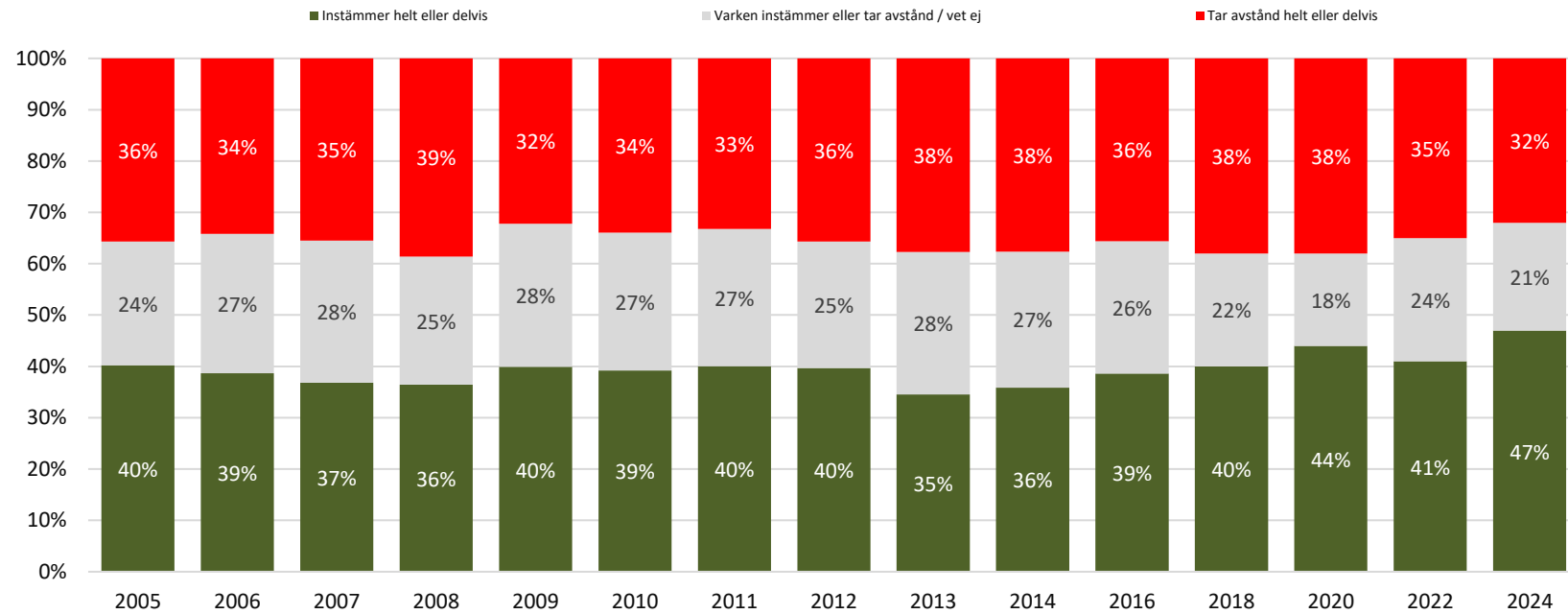

Diagram 6: Utnyttjande av sociala förmåner

Påstående: Många människor med utländsk bakgrund kommer till Sverige bara för att utnyttja våra sociala förmåner

Bas: Sveriges befolkning 18-75 år

Utnyttjande av välfärdssystemet

En utbredd misstänksamhet mot personer med utländsk bakgrund, Många uppfattas komma till Sverige för att utnyttja välfärdssystemet.

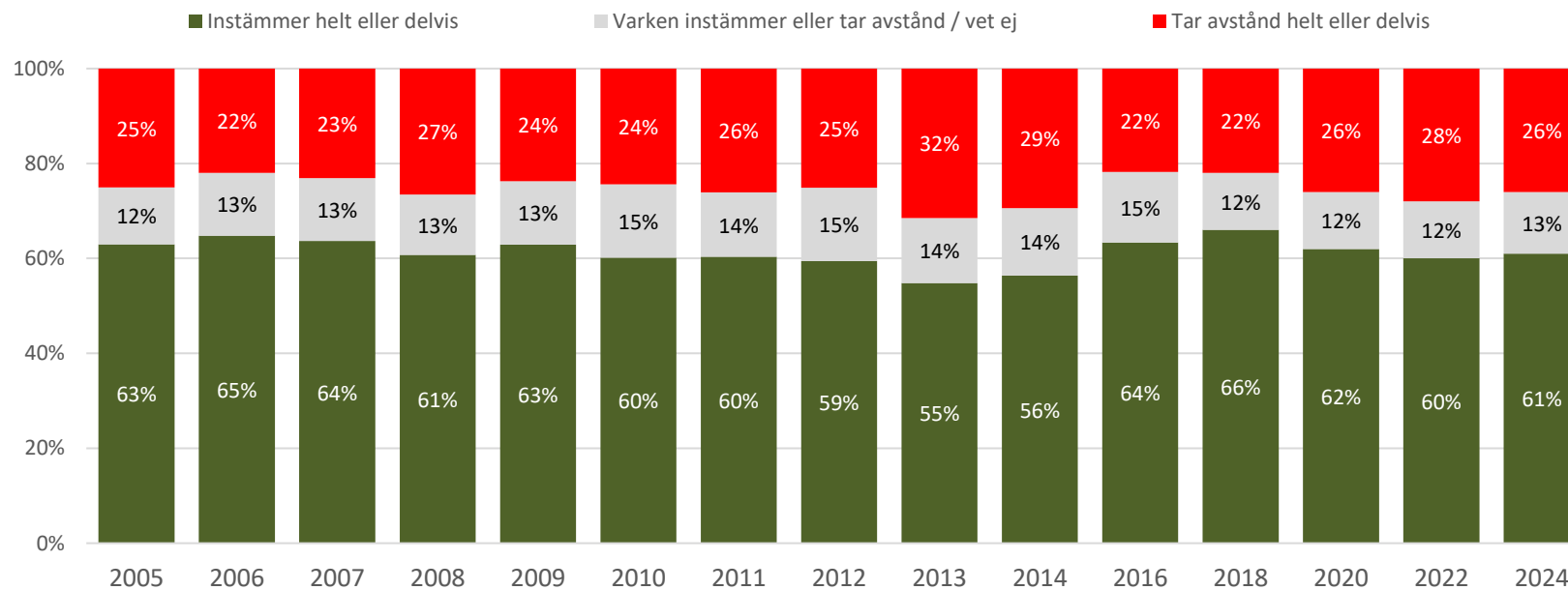
Sedan 2005 har 36–47 % helt eller delvis instämt i detta påstående, medan 24–28 % varit likgiltiga.

Endast omkring 35–38 % tar tydligt avstånd från påståendet.

Diagram 7: Utvisas orsakat av brott

Påstående: Alla människor med utländsk bakgrund som begår brott i Sverige bör tvingas att lämna landet

Bas: Sveriges befolkning 18-75 år

Utvisning av invandrare

Det finns en tydlig majoritet på 61 % som helt eller delvis instämmer med detta påstående.

På lång sikt ligger årets resultat dessutom nära genomsnittet för alla mätningar sedan 2005.

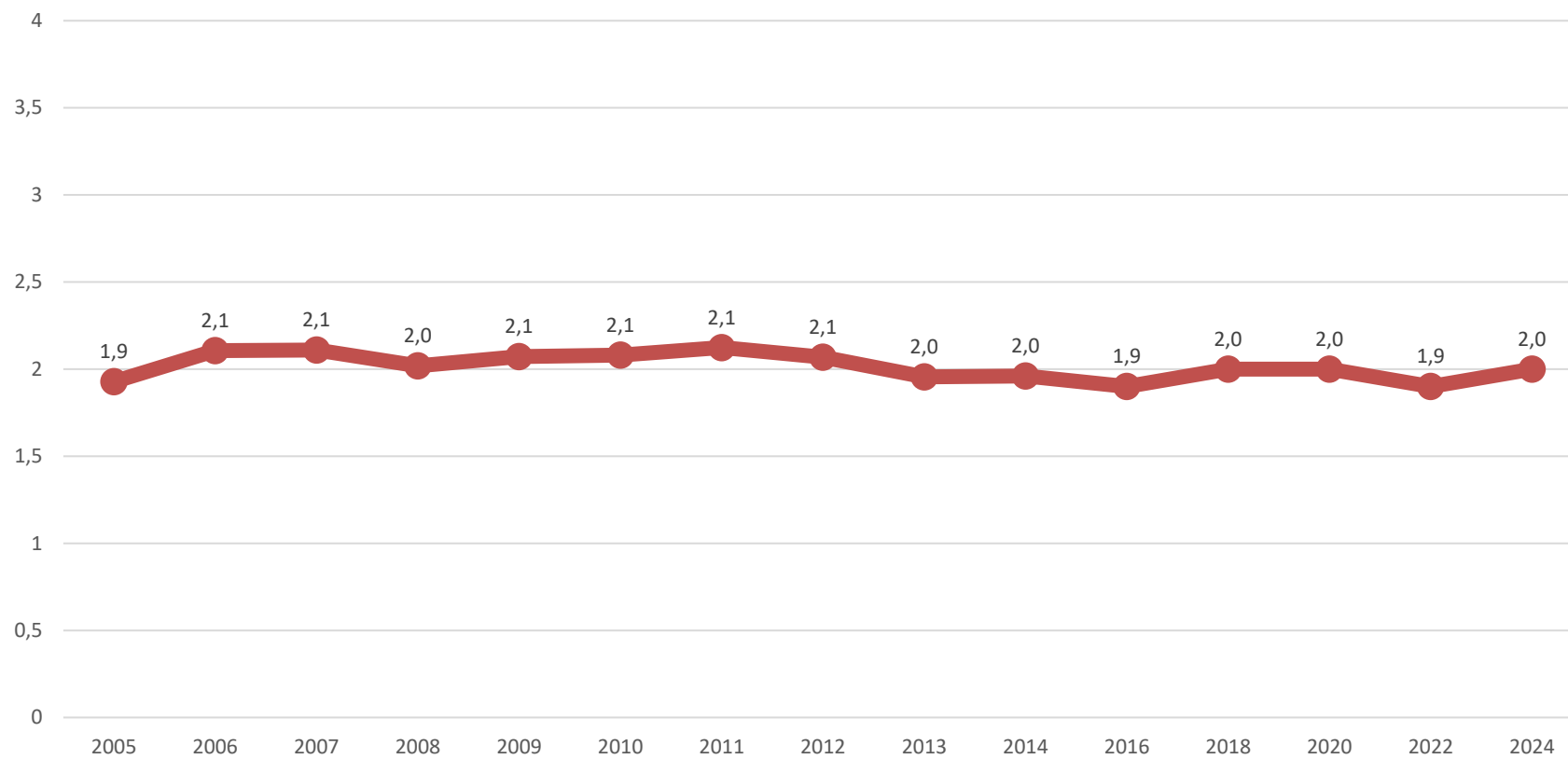
Det är intressant att denna attityd har förändrats något under hela mätperioden från 2005 till 2024.

Diagram: Svenska grannar 2024

- **Påstående:** *Jag föredrar att ha svenska grannar*
Bas: Sveriges befolkning 18–75 år

Svarsalternativ	Andel (%)
Instämmer helt	15 %
Instämmer delvis	21 %
Varken eller / Vet ej	34 %
Tar delvis avstånd	11 %
Tar helt avstånd	20 %

Diagram 27: Föredrar svenska grannar
Påstående: Jag föredrar att ha svenska grannar
Bas: Sveriges befolkning 18-75 år

Rumslig segregation

- En tredjedel av befolkningen (36 %) i någon grad instämmer i påståendet att de föredrar svenska grannar, medan ungefär lika många (31 %) tar avstånd. Den största gruppen – 34 % – är neutrala eller osäkra.
- Denna fördelning tyder på att det fortfarande finns en betydande social distans gentemot personer med utländsk bakgrund i Sverige.
- Att en så stor andel är neutrala kan tolkas som ett uttryck för ambivalens eller en ovilja att ta ställning i en fråga som uppfattas som känslig, men det kan också återspegla en latent misstänksamhet.

Totalt instämmer eller är osäkra över 60 % av respondenterna på negativa påståenden om invandrares utnyttjande av välfärd.,

Över 60 % stödjer utvisning av invandrare som begår brott.

En tredjedel av befolkningen (36 %) i någon grad instämmer i påståendet att de föredrar svenska grannar, medan ungefär lika många (31 %) tar avstånd. Den största gruppen – 34 % – är neutrala eller osäkra.

Resultaten tyder också på att invandrare ofta förväntas “förtjäna” sina sociala rättigheter, vilket skapar systematisk differentiering och missgynnar dem.

Åsikter och verkligheten

Mönster: en villkorad acceptans av invandrare : man uttrycker stöd för jämlikhet i princip, men i praktiken föredrar många fortsatt social och rumslig separation.

Detta kan ses som ett uttryck för **strukturell rasism**, där jämlikhet formellt erkänns men socialt motverkas genom vardagliga attityder och beteenden.

Diagram 34: Berikar Sverige kulturellt
Påstående: Människor med utländsk bakgrund berikar Sverige – kulturellt
Bas: Sveriges befolkning 18-75 år

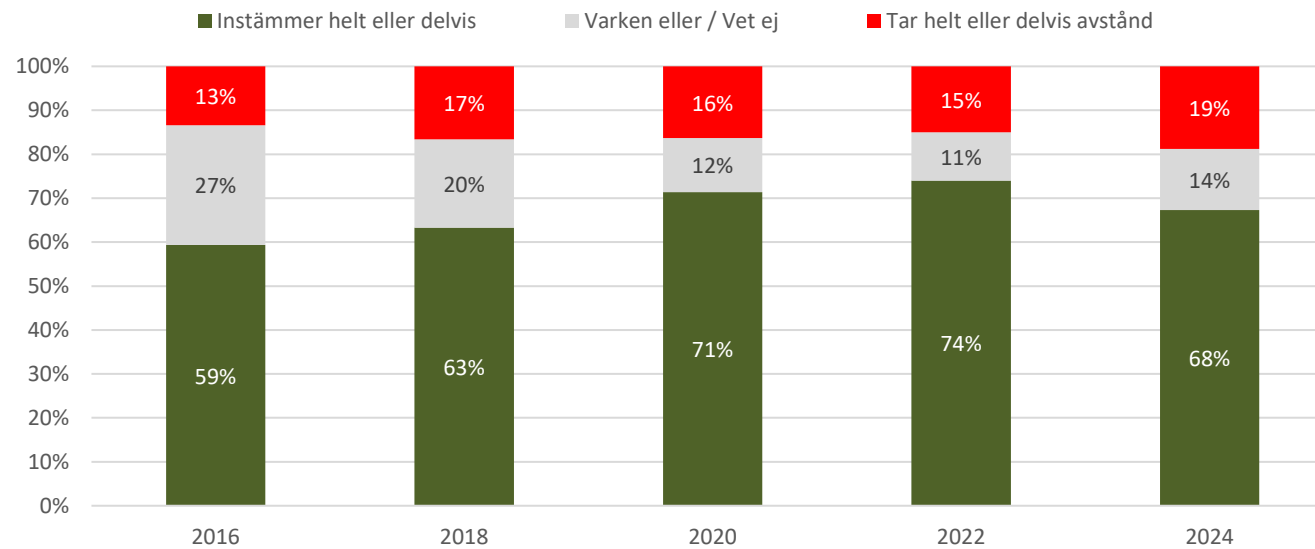

Diagram 35: Hotet mot svenska värderingar och vanor

Påstående: Den kulturella mångfalden innebär att vissa av våra värderingar går förlorade

Bas: Sveriges befolkning 18-75 år

■ Instämmer helt eller delvis ■ Varken eller / Vet ej ■ Tar helt eller delvis avstånd

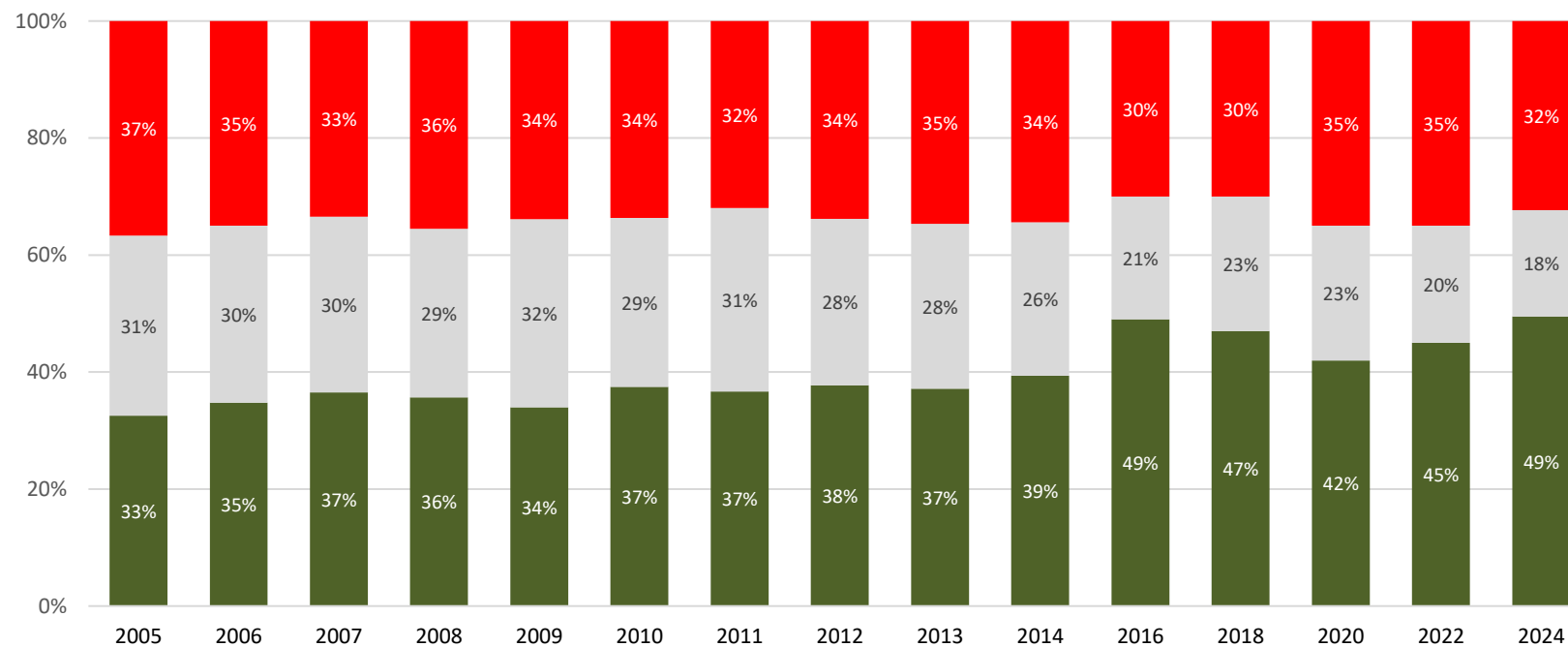
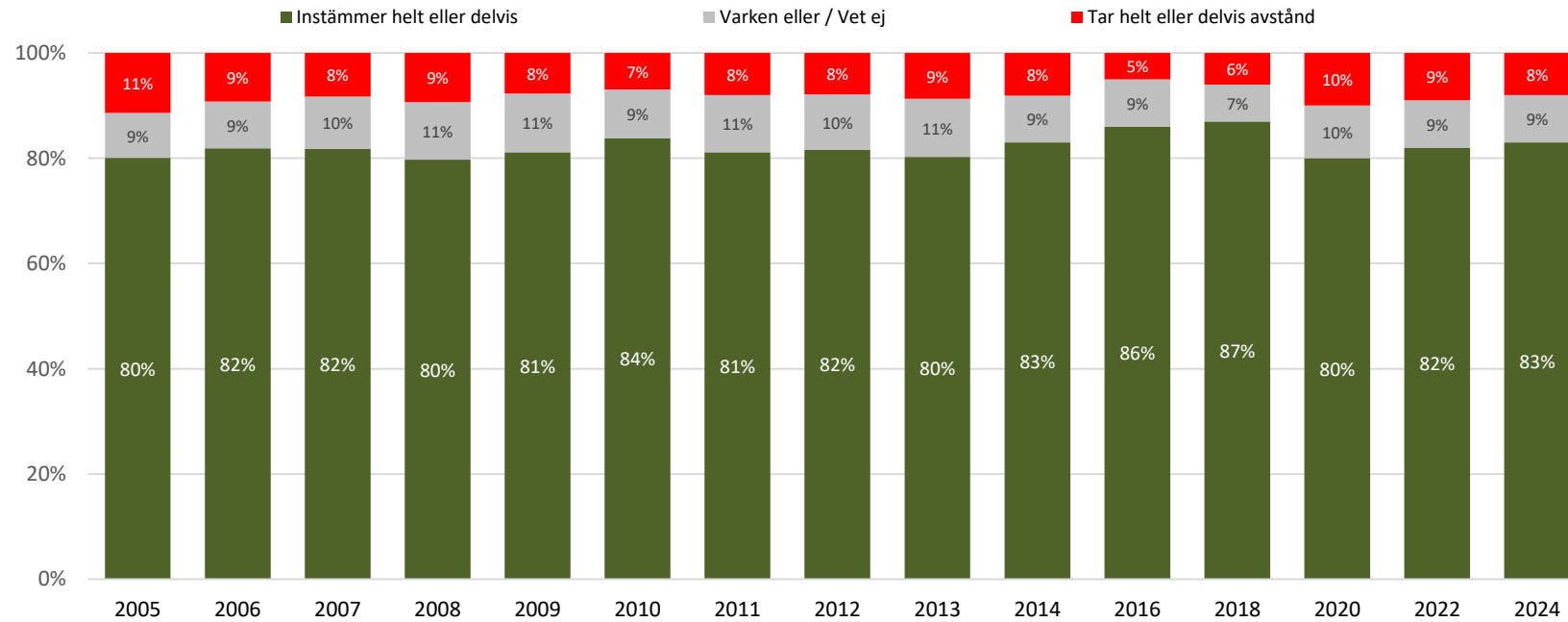

Diagram 36: Krav om anpassning till svensk kultur och vanor

Påstående: Människor med utländsk bakgrund har skyldighet att anpassa sig till svensk kultur och svenska vanor

Bas: Sveriges befolkning 18-75 år

Kulturell mångfald

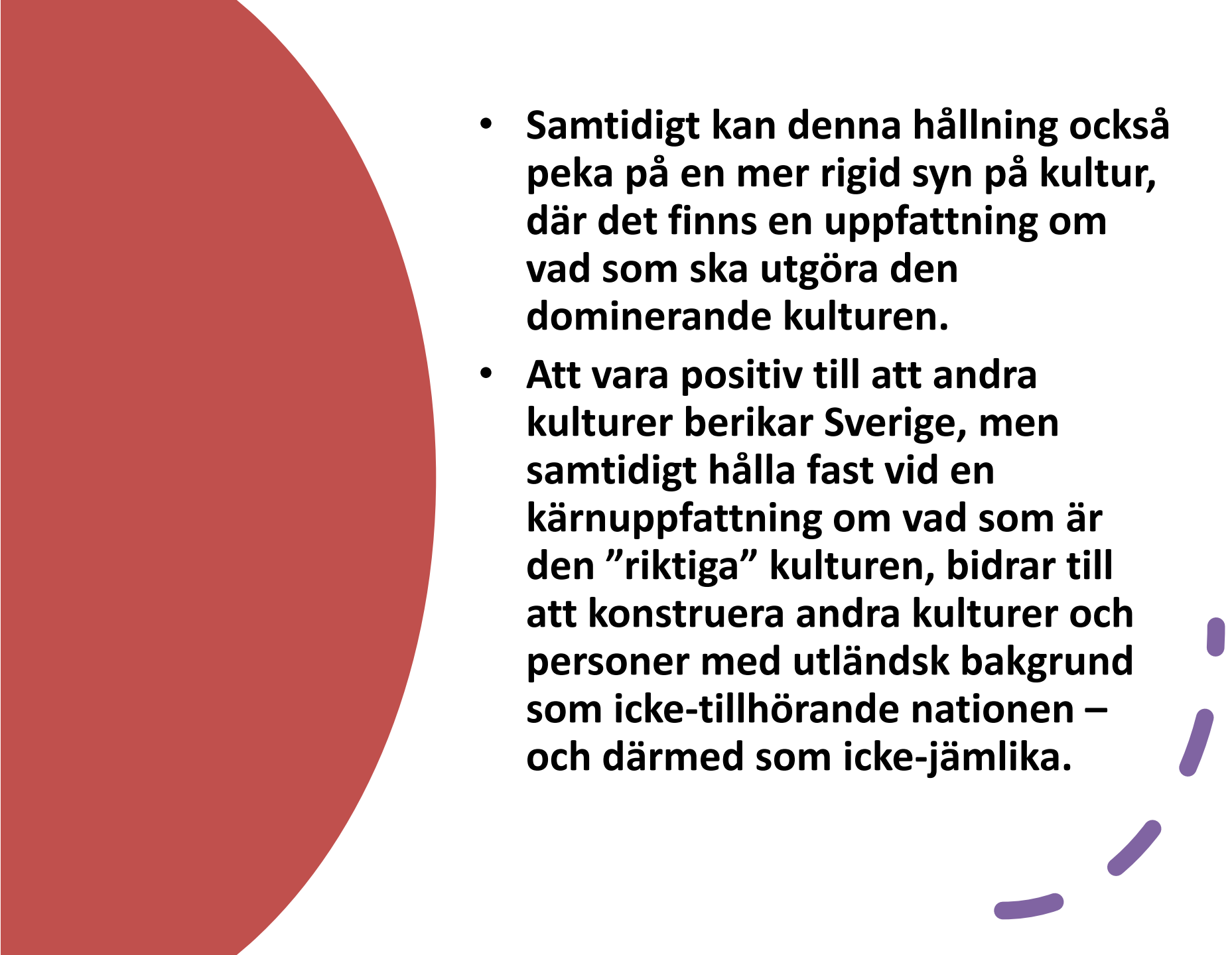
- 74% tycker att invandrare berikar svensk kultur.

- 80–87% anser att invandrare måste anpassa sig till svensk kultur och tradition.

- Mångfald accepteras så länge den inte utmanar dominerande normer.

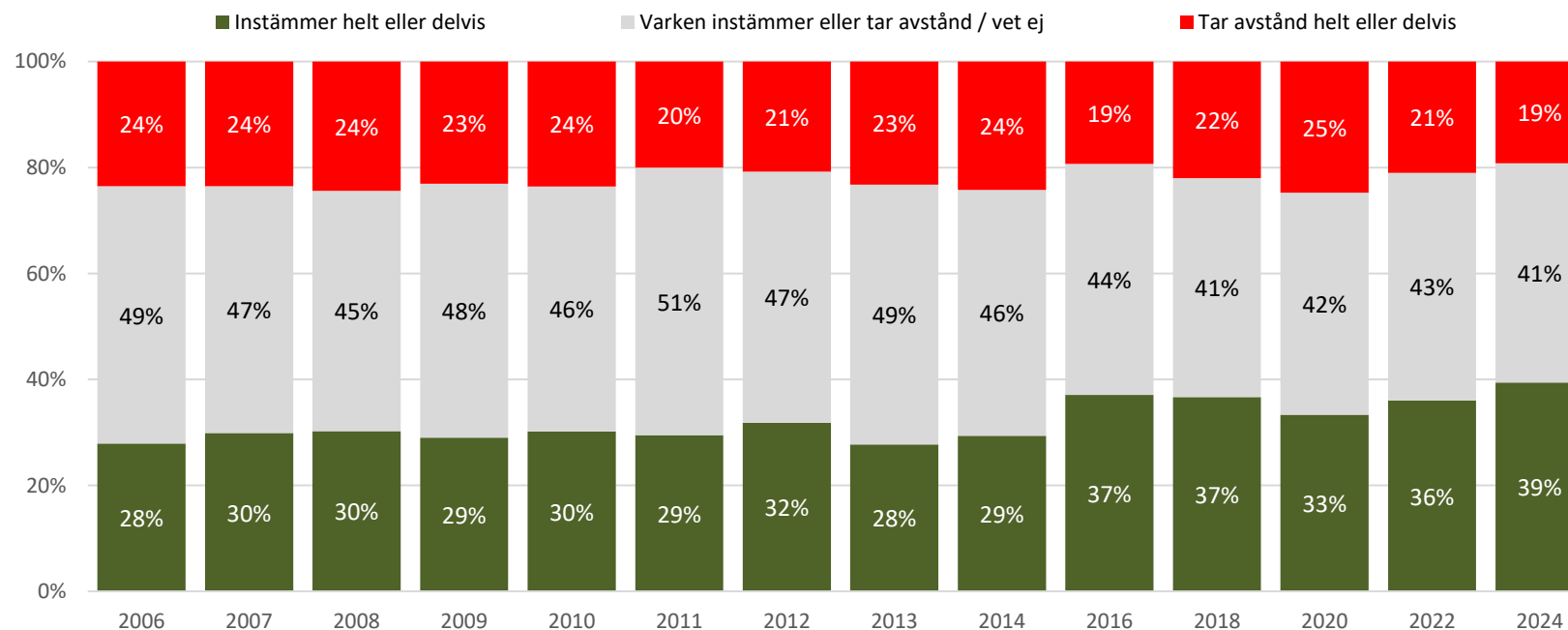
Motsägelse kring kulturell mångfald

- **Motsägelsen kring kulturell mångfald**
- **kan tolkas som en positiv inställning till att utländska kulturer tillför något till den redan existerande svenska kulturen, så länge dessa kulturer är förenliga med svenska värderingar och traditioner.**
- **kan också innebära att begreppet kultur främst förstås som något som berikar Sverige genom exotisk mat, musik eller kulturella uttryck, till exempel utländska matmarknader eller karnevaler.**

-
- Samtidigt kan denna hållning också peka på en mer rigid syn på kultur, där det finns en uppfattning om vad som ska utgöra den dominerande kulturen.
 - Att vara positiv till att andra kulturer berikar Sverige, men samtidigt hålla fast vid en kärnuppfattning om vad som är den "riktiga" kulturen, bidrar till att konstruera andra kulturer och personer med utländsk bakgrund som icke-tillhörande nationen – och därmed som icke-jämlika.

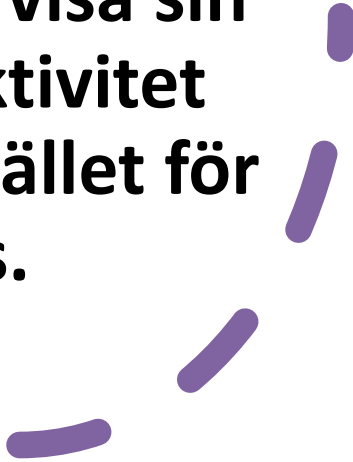
Svensk medborgarskap

Diagram 8: Att få svenskt medborgarskap
Påstående: Det är för lätt att få svenskt medborgarskap
Bas: Sveriges befolkning 18-75 år

Svensk
medborgarskap

- En utbredd uppfattning om att endast de med utländsk bakgrund som har arbete, inte begår brott och inte utnyttjar välfärdssystemet, bör få uppehållstillstånd eller medborgarskap i Sverige.
 - Samtidigt verkar denna möjlighet vara villkorad – invandrare förväntas visa sin värdighet och produktivitet för det svenska samhället för att fullt ut accepteras.
-

Arbetsliv

50–70% menar att
invandrare behövs för
ekonomin och
välfärden.

27–35% föredrar ändå
svenska kollegor – visar
kulturellt avstånd.

Etnisk mångfald i arbetslivet

- över 80 % av respondenterna anser att personer med utländsk bakgrund bör ha samma arbetsvillkor som svenskar.
- Det är dock endast omkring 39–50% som tydligt tar avstånd från påståendet att de föredrar svenska kollegor på arbetsplatsen.
- En bred uppfattning om att invandrare fyller en viktig funktion för ekonomin, men uppskattningen är ofta kopplad till deras arbetsinsats och produktivitet, snarare än till jämlikt medborgarskap eller social delaktighet.

Motsägelsen: Invandrare ”en vara” eller ”en människa”

- **Positiv bild:**
- Invandrare ses som nyttiga och produktiva
- **Negativ bild:**
- Reduceras till *commodities* – varor/ekonomiska resurser
- Värde styrs av arbetsmarknadens behov
- Därför :
- Nedvärdering när arbetsinsats inte behövs
- Diskriminering i utbildning, vård och rättigheter
- Förväntan: ”goda, produktiva medborgare”
- Anpassningspress till dominerande kultur
- Begränsad möjlighet att uttrycka kulturell identitet

-
- **Vad motsägelsen bero på:**
 - **Strukturell rasism, kulturella, etniska eller religiösa stereotyper om personer med utländsk bakgrund**
 - **Ex: svaren på frågan om det finns en värdekollision mellan religion och mänskliga rättigheter: en stor majoritet (93–99 %) under perioden 2016–2024 uppfattar islam som en religion vars värderingar delvis står i konflikt med mänskliga rättigheter. (Ahmadi och Cetrez, 2022).**
 - **Kristendom 35%, Buddhism 18%, Hinduism 26%, Judendomen 34%**

Sveriges politiska ekonomi och ras

I Sverige har nyliberala reformer förstärkt arbetsmarknadssegregation och gjort invandrare till en billig arbetskraft.

Rasbiologi och koloniala kopplingar formade en hierarki där svenskar sågs som överlägsna.

Trots att begreppet 'ras' togs bort ur officiella dokument 2008 kvarstår rasbaserade skillnader.

Strukturell rasism märks i arbete, bostadsmarknad, rättssystem och representation.

Slutsats

Strukturell rasism är djupt rotad i svenska institutioner.

Mångfaldsbarometern visar att strukturell rasism består i Sverige.

Attityderna visar en vertikal delning – invandrare accepteras men underordnas.

Positiva attityder samexisterar med ojämlikhet och misstänksamhet.

Invandrare ses främst som ekonomiskt nyttiga snarare än jämlika medborgare.

Policys bör fokusera på verklig inkludering och jämlikhet.

Publikationer: Artiklar

Groglopo, A., Ahmadi, F., & Munobwa, J. S. (2025). *Unveiling Islamophobia: navigating its presence in Sweden*. Cogent Social Sciences, 11(1).

DOI: <https://doi.org/10.1080/23311886.2025.2451129>

Groglopo A, Ahmadi F, Munobwa JS. (2023). *Structural Racism in Sweden: Framing Attitudes towards Immigrants through the Diversity Barometer Study (2005–2022)*. Social Sciences, 12(7):421.

DOI: <https://doi.org/10.3390/socsci12070421>

Munobwa JS, Ahmadi F, Darvishpour M. (2021). *Diversity Barometer 2020: Attitudes towards Immigration and Ethnic Diversity in Sweden*. Social Sciences, 10(10):401.

DOI: <https://doi.org/10.3390/socsci10100401>

Ahmadi, F., Darvishpour, M., Palm, I. (2020). *Changes regarding attitudes towards ethnic and cultural diversity in Sweden: The Diversity Barometer (2005–2018)*. International Journal of Social Science Studies.

URL: <http://redfame.com/journal/index.php/ijsss/article/view/4937>

Ahmadi, F., Darvishpour, M., Ahmadi, N., Palm, I. (2018). *Diversity Barometer: Drastic attitude changes in Sweden*. Nordic Social Work Research.

DOI:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2156857X.2018.1527242>

Böcker och Kapitel i Böcker:

Ahmadi, F., Darvishpoor, M., Munobwa, J.; Palm, I. (2021). *Attityder till etnisk mångfald i Sverige: Mångfaldsbarometern (2005–2020)*. I *Migration och Etnicitet* (ed. M. Darvishpoor & Ch. Westin). Studentlitteratur.

Ahmadi, F., Mella, O., Irving, I., Darvishpoor, M. (2015). *Mångfaldsbarometern: tio år av attitydmätningar i Sverige*. Gävle: Gävle University Press.

Publikationer: Rapporter

- Ahmadi, F., Cetrez, Ö. (2024). *Mångfaldsbarometern 2020*. Gävle: Högskolan i Gävle.
- Ahmadi, F., Cetrez, Ö. (2022). *Mångfaldsbarometern 2020*. Gävle: Högskolan i Gävle.
- Ahmadi, F., Palm, I. (2020). *Mångfaldsbarometern 2020*. Gävle: Högskolan i Gävle.
- Ahmadi, F., Palm, I. (2018). *Mångfaldsbarometern 2018*. Gävle: Högskolan i Gävle.
- Ahmadi, F., Palm, I., Ahmadi, N. (2017). *Mångfaldsbarometern 2016*. FoU-rapport Nr 44.
URL: <http://hig.diva-portal.org/smash/get/diva2:1085307/FULLTEXT01.pdf>
- Ahmadi, F., Palm, I. (2016). *Mångfaldsbarometern 2016*. Gävle: Högskolan i Gävle.
- Mella, O., Ahmadi, F., Palm, I. (2014). *Mångfaldsbarometern 2014*. Gävle: Högskolan i Gävle.
- Mella, O., Ahmadi, F., Palm, I. (2013). *Mångfaldsbarometern 2013*. Gävle: Högskolan i Gävle.

Tolerans och intolerans bland svenska skolelever

Forum för levande historias elevundersökningar 2003–2024/2025

Oscar Österberg

Tre undersökningar, en på gång...

- 2003
- 2009
- 2013
- 2024/25

Några genomgående resultat

- Konstllhörighet

Några genomgående resultat

- Konstllhörighet
- Studieinriktning

Några genomgående resultat

- Könstillhörighet
- Studieriktning
- Föräldrarnas utbildningsnivå

Några genomgående resultat

- Könstillhörighet
- Studieriktning
- Föräldrarnas utbildningsnivå
- Elevernas bakgrund

Skolrelaterade resultat

- Andel utbildade pedagoger
- Uppmuntran av kritiskt tänkande
- Skoltrivsel

Nytt i den kommande studien

- Påståenden om afrosvenskar/svarta personer och samer
- Frågor till niondeklassarna om gymnasieval
- Frågebatteri för att mäta inställningen till ett öppet och tillåtande samhälle
- Frågebatteri för att mäta konspiratorisk läggning

Rapporten släpps i februari 2026

Forum för levande historia

Forum
för levande
historia

levandehistoria.se

Lokala församlingars utsatthet och sårbarhet för brott samt dess konsekvenser

Linnea Lundgren

Hot och risker i trossamfund

En nationell kartläggning av lokala församlingars utsatthet och sårbarhet för brott och andra risker

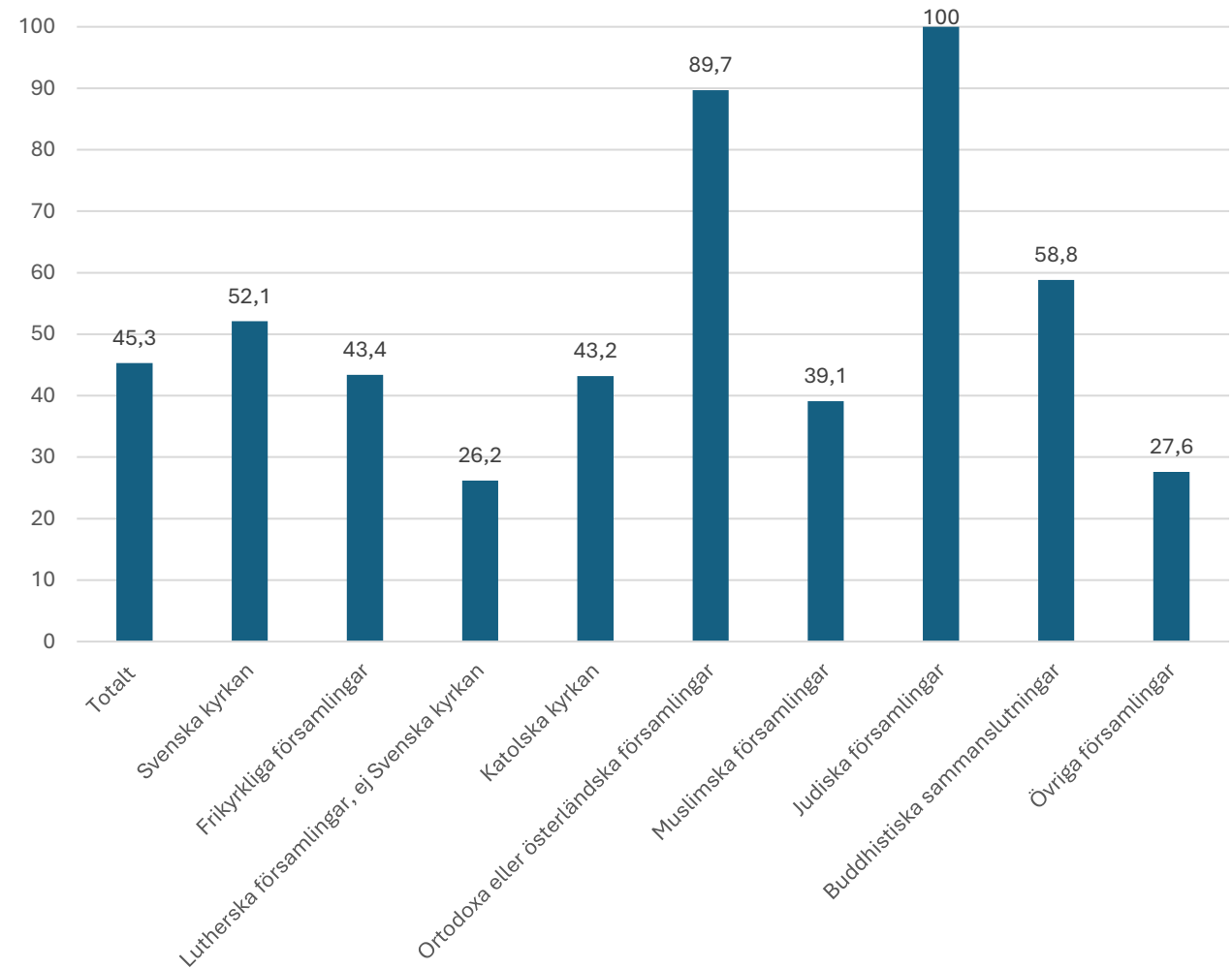
Linnea Lundgren och Sara Fransson

Om studien

- Undersökningen syftade till att kartlägga lokala församlingars utsatthet och sårbarhet för brott och andra risker,
- Del i regeringsuppdraget "Uppdrag att genomföra insatser för att stärka trossamfunds säkerhet" (A2023/00983)
- Variationer i utsatthet mellan samfund, bakomliggande faktorer

Genomförande

- Enkät till statsbidragsberättigade trossamfund, Svenska kyrkan samt 13 muslimska församlingar som inte mottar statsbidrag under våren 2024
- Antal svarande: 1184 församlingar, 45,3 procent svarsfrekvens
- Fokusgrupper med nationella representanter från 12 trossamfund och samlarorganisationer under hösten 2024
- Styrkor och begränsningar - metod

Rasistiskt motiv bakom brand i moské i Uddevalla – man åtalas

Förintelseförnekande budskap på synagoga

Hot är vardag för diakoner

Grishuvud mötte muslimer vid moské

Hat och hot mot judar upplevs öka – "utvecklingen är katastrofal"

Tonåring misstänks för bombhot mot judiska församlingen – igen

Höjd säkerhet i syrisk-ortodoxa församlingarna

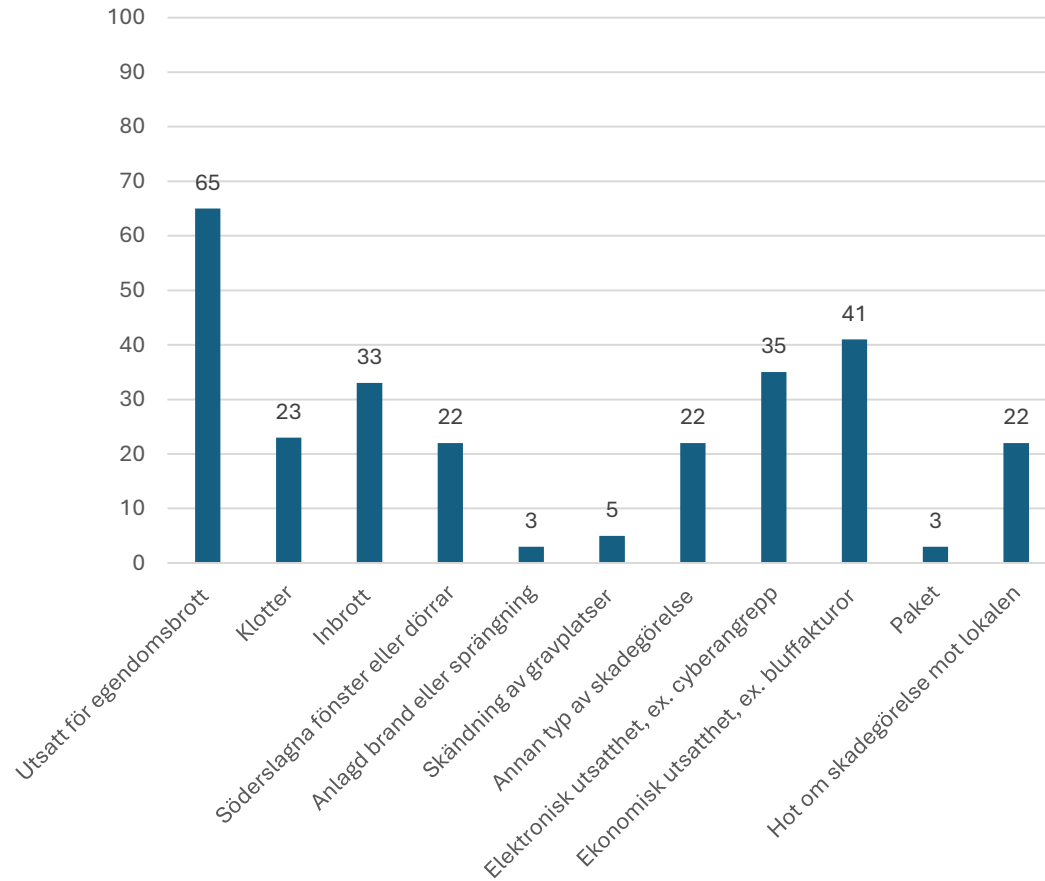
Larmade polis – mitt under gudstjänsten

Brand i moské – "Huvudbyggnaden kommer brinna ner"

Utsatthet för egendomsbrott och våldsbrott

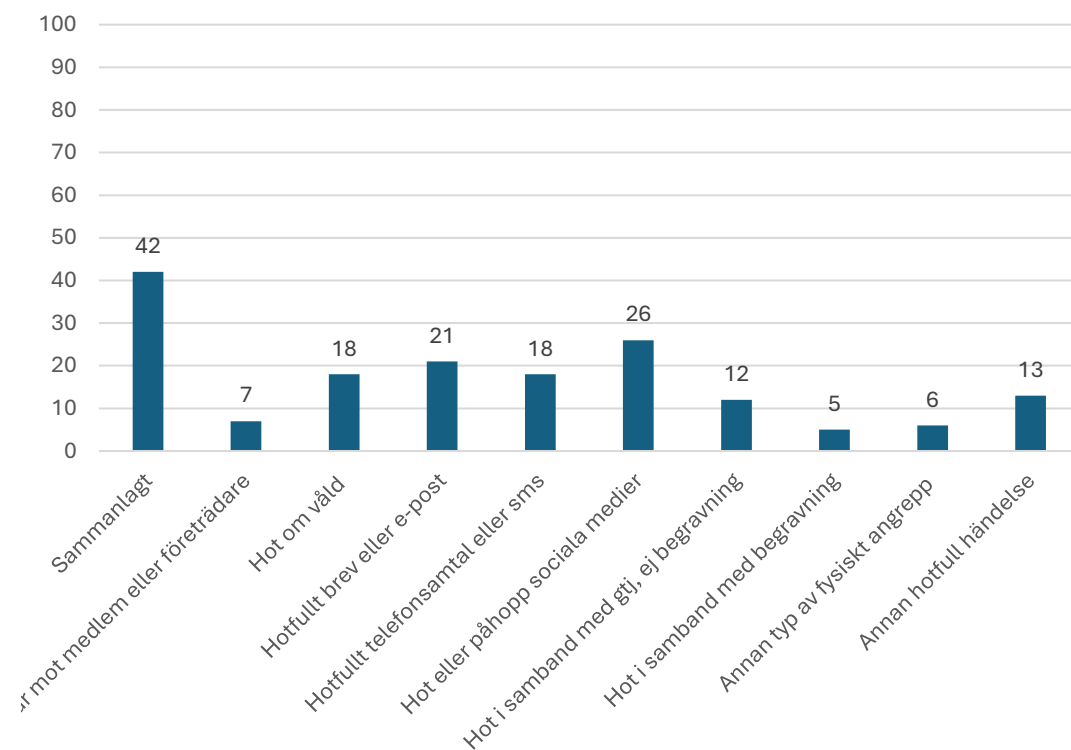

Egendomsbrott

- Två tredjedelar utsatta för egendomsbrott
- Utsattheten skiljer sig åt mellan samfund.
 - Inbrott - vanligast i Svenska kyrkan och Katolska kyrka.
 - Klotter - främst mot judiska, muslimska och ortodoxa församlingar.
 - Gravskändning – främst mot judiska och muslimska.
 - Lägst utsatthet: Buddhistiska sammanslutningar och frikyrkor
- Motiv bakom brotten: ”Tillfället gör tjuven” kontra brott kopplade till religiös och etnisk tillhörighet
- Synlighet spelar roll

Våldsbrott

- 4 av 10 av församlingar har rapporterat att de utsatts för våldsbrott det senaste året
- Hot och hat vanligast i digitala miljöer (över en tredjedel av församlingarna drabbats)
- Nästan var tionde församling varit med om någon form av fysiskt våld
- De judiska och de muslimska församlingarna är särskilt utsatta för systematiska och återkommande våldsbrott både i form av hot, hat och fysiskt våld.
- Olika typer av sårbarhet (öppna lokaler/verksamheter vs våldsbrott baserat på religiös och etnisk tillhörighet)

*Det skreks åt äldre personer -
bland annat överlevare - att de
skulle lyfta telefonen och ringa
Netanyahu. De skrämde folk
som kom till en minnesdag för
förintelsen
(Företrädare, judiskt samfund).*

*Bara i min församling har jag samlat in alla brott
som vi fått kännedom om. Och det är väldigt olika
typer av brott. Hotfulla brev är vanligt! Det
senaste hotbrevet var: "jag vet att ni har en
aktivitet på det datumet och då ska vi bränna ner
er lokal." Det är så vanligt förekommande. Det
har skickats ritningar på grishuvud. hotmejl,
hatmejl. Det finns väldigt många exempel som vi
kan komma med.
(Företrädare, muslimskt samfund)*

*Allt klotter som vi har haft
erfarenhet av - har haft något
hatbudskap.
(Företrädare, muslimskt
samfund)*

**Synlighet, storlek
och geografi
påverkar
utsatthet**

Dubbel sårbarhet

“Hot och hat riktas både mot att vi är invandrare och utifrån vår religiösa tillhörighet. Att vi inte hör hemma här

”(Företrädare, muslimskt samfund).

”Vad gäller avsiktliga hot och hat så är det 100% baserat på att vi tillhör det judiska samfundet. Det är ju inget annat som ligger bakom det”

(Företrädare, judiskt samfund).

“När jag bär min kamilavka tror folk att jag är muslim och skriker åt mig att jag ska ut ur landet. De ser bara min huvudbonad och inte korset runt min hals”

(Företrädare, Ortodox församling).

- Sårbarhet kopplad till både religiös tillhörighet och etnicitet (judiska, muslimska och delvis ortodoxa församlingar)
- Sammanblandning och förväxling av personers tillhörighet
- Utsattheten bekräftas inte bara från egna beskrivningar utan även av företrädare från andra samfund: begravningsplatser, interreligiösa sammankomster, minneshögtider och större evenemang/föreläsningar

Stora mörkertal i polisanmälningar

- Sex av tio som utsatts för brott har inte gjort någon polisanmälan alls
- Fyra av tio brottsutsatta församlingar har polisanmält *minst* ett brott
- Anmälningsbenägenheten varierar mellan olika religiösa samfund och beroende på utsatthet
- Många avstår från att anmäla brott då det upplevs som meningslöst, bagatellartat eller pga det hanteras internt av församlingen
- Rädsla för medial uppmärksamhet uppges också som orsak samt att det ska försvåra församlingens möjligheter att få lokaler försäkrade

Transnationella konflikter och samhällsdebattens påverkan

Konsekvenser av utsatthet

- Var fjärde församling väljer att inte publicera innehåll på sina sociala medier pga. rädsla för hot eller hat
- Var femte församling har avstått från aktiviteter pga. rädsla för hot och hat
- Stora skillnader mellan samfund.
- Ny studie: Begränsningar pga tidigare våldserfarenheter och pågående hotbilder
- Exempel på hur medlemmar i judiska och muslimska församlingar döljer sin identitet eller avstår från att engagera sig i församlingen pga. rädsla för fördomar, hot och trakasserier

Det förebyggande arbetet

Vägar framåt

- Medvetenhet, vilja och långsiktighet
- Datainsamling över tid och uppföljning (kvant + kval)
- Vikten av samverkan och dialog för att förstå, bemöta och förebygga. Jämbördigt partnerskap
- Förtroende byggs i vardagen!!

Tack!

linnea.lundren@mchs.se

Gruppreflektion

Vad tar ni med er från dagens samtal?

Vilka reflektioner tar ni med er till era arbetsplatser?

Save the dates

Nästa forumträff våren 2026:

4 mars kl. 09.00–11.30 (digitalt)

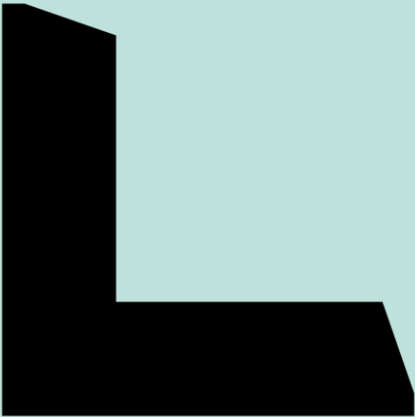
28 maj kl 09.30 – 15.00 (fysiskt)

Fortbildning: Rasism – Förstå, förebygg och förändra

- Perspektiv på rasism i historien och idag
- Hel- eller halvdag
- Möjligt att anmäla intresse för 2026

Forum för levande historia

levandehistoria.se